

Дуугъан өглгънă зокалин тускар

Хальмг АССР-ин Деед Советд суньгългъна өдр өөрддг йовна.

Суньгългън. дигтă-даратагъар давтха гихин кергт, суньгъврн комиссмүд, агитатормуд болн суньгъачир, дуугъан өглгънă зокалла тодрха сăанăр таньлдх зөвтă.

Хальмг АССР-ин Деед Советд суньгългънд дуугъан өглгън бүкл республикин бийднъ — 1958 жилин октябрь сарин 19-д — негхн өдрин туршарт кўцăгдх зөвтă.

Суньгъачир цугъар дуугъан өглгънд орлицтха гигтăд, мана орнутгт суньгългън амрдг өдрт батлгдна. Эн учрар чигн суньгългън удац цагин туршарт — өрүн 6 часас авн сōони 12 час кўртл кегднă.

Суньгългъна өдр, дуугъан өглгън эклхин өмн, участкин суньгъврн комиссин ахлачн болн чледнъ дуугъан өглгънă гер шиндждлхăнă: нуувчинăр дугъан өгх эв-аргъ бăăхинъ лавлдж медхăр, суньгъврн бюллетень дўррдг хорас болн кабинс хăлăнă: суньгъачирн списке, суньгъврн бюллетеньс болн суньгъврн яршгуд бăăх-угагъинъ хăлăнă.

Тўнă хōон, участкин суньгъврн комиссин чледиц өөр, ахлачн суньгъврн яршгуд комиссин тинзър тинзлнă, диг өрүн 6 часла суньгъачирт дуугъан өглгънă эклх зөв өгнă. Участкин суньгъврн комиссин члед болн комиссд дөнъ болгч активистнр, эртăрнъ тўгăдж өгсн кех кōдлмшăрн, орм-орман эзлх зөвтă.

Суньгъач болгън, дуугъан өглгънă хорагъур ирăд, шишлнъ бийнъ дуугъан өдмн.

Кемр суньгъач мōч татун учрар, эсклă медăрсн насна учрар суньгъврн участкур, кўнă дөнъ угагъар ирдг аргъ уга болхла, тер кўнд кōлг өгүлх йоста. Кемр суньгъач гемин зўүлăр, дуугъан өглгънă герүр мел ирдг эс чадхла, терүнүр, тўнă сурсарнъ, участкин суньгъврн комиссин член, эсклă комиссар шиндгден активин негнъ, суньгъврн бички яршгта, герүрнъ оч, дуугъинъ авх зөвтă.

Суньгъачирн дуугъан өглгън суньгъврн бюллетеньсин дөнъгър кегдмн. Суньгългъна герүр ирсн суньгъач, участкин суньгъврн комисст бийан медүлгч документ (паспорт, кохозин дегтр, профсоюзин билет, эсклă нань чигн н ўр медүлгч цаас) өгăд. суньгъачирн списокд хăлăгденă болн темдгленă

хōон. суньгъврн бюллетень авдмн. Эн суньгългъна, суньгъач болгън хальмг келăр, эсклă орс келăр барлгден ганцхн бюллетень авхмн. Бюллетень өгтденă темдг. эсклă участкин суньгъврн комиссин членăр, эсклă терүнд дөнъ болджах регистра-торар. суньгъачирн спискин 7-ч графад бюллетень авсн суньгъачин нерн тус «да» гисн ўгър темдгдмн. Суньгъачирн списокд тинм темдг дуугъан гертан өгсн улсин тускар бас тăвгдмн.

Суньгъврн участкур суньгългъна өдр «дуугъан өглгънă зōвин итклтă» ирсн гражданмуд, суньгъачирн салу списокд орулгдсна хōон, бюллетенан авна; эн списокднъ участкин суньгъврн комиссин ахлач болн сеглăтрнъ гаран тăвх йоста. «Дуугъан өглгънă зōвин итклс» эн списоклă негдүлгдмн. Суньгъачирн списокд эс орсн болн суньгъврн участкур «Дуугъан өглгънă зōвин иткл» уга ирсн улс ганцхн туслнъ селан, поселкин, эсклă кўч-кōлсчирн депутатирн балгъсна кўцăгч комитетин шиндврăр. суньгългъна зōв авх зөвтă.

Бюллетень авчкад, суньгъач бюллетенан диглдг хорагъур (кабинүр) ордмн. Тенд суньгъач бюллетенд барлата тоотла таньлдна: кемр кандидатин тōлă дуугъан өгчăхла, тўнă неринъ бюллетенд хуслго, ўлдăдг. Кемр суньгъач бюллетенд орсн кандидатд дуугъан өгш-гогъар седхлă, тер кандидатин неринъ хусчкдг йоста. Терүнă хōон суньгъач, суньгъврн яршгур одад, эврăн бийнъ яршт бюллетенан дүрдг йоста. Бюллетенд шин улсин нерд бичдж тус уга. Эн нерд тоод орулгдшго, юнъгад гихлă, олна организац-мудас эсклă кўч-кōлсчирн олнас суньгъгдад,окурин суньгъврн комиссин регистрацд йосн кевăр орсн депутатин кандидатир тоод ордмн.

Дуугъан өгчăх цагт, участкин суньгъврн комиссмүд, дуугъан өглгънă нуувчинъ хадгълхинъ шиндждлж, цуг суньгъачирн бюллетень диглдг хорагъур, эсклă кабинүр орхинъ эрх даалгъврта. Эн хораст, эсклă кабинет кен чигн кўн бăăх зōв уга, тер дотр суньгъврн комиссин члед чигн: зуг ганцхн суньгъач бăăх зөвтă. Зуг суньгъач. бичг медгго болсар, эсклă, цогцин дутугъар (мōч тату болсар) суньгъврн бюллетень эврăн диглдж эс чадхларн, бюллетень диглхин тōлă талдан суньгъач бийүрн дуудж чадджана.

Суньгългъна герт амти дуугъан өгчăх цагт, суньгългъна агштап кедг зōв угагъинъ медх кергтă. Суньгъврн законан эн неквр — суньгъачирн эврăннъ дурарн, эврăн сансарн дуугъан өглгъ теткългн болджана.

Советин суньгъврн закон гражданмудт эврăннъ суньгъврн эрн зōван эсклă дурн-таван суньгъхднъ саалтг болхар седсн хамгиг догшин зăкрлгънлă харгъулдмн.

«Хальмг АССР-ин Деед Советд суньгългъна туск цаг зуурин положенă» 97-ч статьяд иигдж келгднă:

«Хальмг АССР-ин гражданмуд. Хальмг АССР-ин Деед Советд суньгъ болн суньгъдж чадх зōван эврă дурарн эдикн кўч ўзүлăд. меклăд, айлгъăд эс гидж хулддж авад — харшллт кехър седсн кўн, — законас иштăгъар хойр джил кўртл болз-тагъар сулдхврасн хагъцулгддж, засгдмн».

Суньгългъна герт диг-дара хадгългън участкин суньгъврн комиссин ахлачд даалгъгдджана: тўнă зааврмудиг суньгългъна герт бăăх улс эрк биш кўнăх зөвтă.

Кўч-кōлсчирн депутатирн Хальмг таньгъчин Советин шиндврăс иштă, участкин суньгъврн комиссмүд суньгългъна өдрин бийднъ — района кўцăгч комитетст, дарук өдрмүдтнъ — таньгъчин кўцăгч комитетд 12 часла болн 18 часла суньгъачир суньгългънд ирснă тускар соньсхх учрта. Эн соньсхврмуд кўцăгч комитетд 14 болн 20 часас ора бишър кўрдгър, телефогъар, телеграфар болн радиогъар өггдх зөвтă. Кемр дуугъан өглгънă пунктсар телефона, телеграфин эсклă радион залгълдана аргъ уга болхла, суньгъачирн ирлгънă туск соньсхврмудиг кергтă кōлгър теткгден шишлнъ элчър өгүлх кергтă.

Сō. 12 часла, участкин суньгъврн комиссин ахлач, дуугъан өглгън тōгсв гидж зарлдмн. Тер суньгългъна участкин суньгъачир болзгасн эрт дуугъан өгăд дуусчксн бийнъ. 12 час кўртл дуугъан өглгън тōгсв гидж зарлдж болшго, юнъгад гихлă, суньгългъна участкур «Дуугъан өглгънă зōвин итклтă» суньгъачир ирăд чигн бăадмн.

Дуугъан өглгън дуусгден зарлсна хōон суньгъврн комисс эврăннъ тинзър эс олзлгден бюллетеньс тинзлăд суньгъврн яршгуд секăд, өгсн дуудин тоолвр эклнă.